

СЕЛЕКЦІЯ ЧОРНО-РЯБОЇ ХУДОБИ ЗА ВІДТВОРЮВАЛЬНОЮ ЗДАТНІСТЮ

ПЕЛЕХАТИЙ М.С., доктор с.-г. наук, професор

Інститут сільського господарства Полісся УААН

КАЛЬЧУК Л.А., ст. викладач

Державна агроєкологічна академія України, м. Житомир

При створенні поліського типу української чорно-рябої молочної худоби широко використовується генофонд зарубіжних порід, особливо голштинської. В племінних господарствах-репродукторах поліського типу переважають 3/4-7/8 – кровності тварин за цією породою.

В процесі акліматизації найбільше страждають відтворювальні здатності, які визначають рівень продуктивності та економічну ефективність молочного скотарства. На жаль, ознаки відтворення детермінуються в основному факторами зовнішнього середовища: h^2 відсотка запліднених корів і телиць після першого осіменіння знаходиться в межах 0 – 0,10, плодючості корів – від 0,05 до 0,15 [1].

Тому, вивчення цих ознак у тварин, які одержані від поєднання різних порід та мають неоднакову кровність за голштинською породою має велике значення для подальшого удосконалення поліського типу чорно-рябої породи.

Дослідження проведені на 517 коровах племзаводу дослідного господарства “Рихальське” Житомирської області, які представлені тваринами німецької і місцевої чорно-рябої породи та різної частини спадковості за голштинською породою (0,1-25; 25,1-50; 50,1-75; 75,1-100 %). За походженням вони належать в основному до 4-х найбільш поширених генеалогічних голштинських ліній. Племзавод ДГ “Рихальське” є оригіном поліського типу. В кращі роки надій по стаду становив за рік 4500-5000 кг молока. Тут на кожну середньорічну корову заготовляють по 50 – 55 ц корм. од. Зоотехнічний і племінний облік налагоджений добре.

Генотип тварин визначали за часткою (%) голштинської спадковості. Належність до ліній – по правому боці родоводу. По кожній корові враховували: вік при першому отеленні (міс.); тривалість в днях сервіс – періоду (СП), тільності (Т), міжогельного періоду (МОП), сухостійного періоду (С) в інтервалі між 1-м та 2-м отеленнями, коефіцієнт відтворювальної здатності (КВЗ) в тому ж інтервалі (Й.Дохі, 1961), попередній індекс плодючості (ІП) за тим же автором, прижиттєвий індекс плодючості (ІП) за Уїлкоксом (1957).

Показники відтворювальної здатності корів племзаводу поступаються оптимальним параметрам. Так, вік при першому отеленні становить 30,8 міс. при оптимумі 27-29 міс.; тривалість сервіс – періоду – відповідно 142,4 і 85 – 90 днів; МОП – 421,9 і 365-380 днів; сухостійного періоду – 72,8

і 45-60 днів; КВЗ – 0,89 і 0,95-1; попередній індекс плодючості – 45,1 і 48 і більше, прижиттєвий ІП – 90 і 100 і більше. Найбільшою варіабельністю характеризується СП. Індивідуальні значення його коливаються від 20 до 475 днів при коефіцієнті варіації ($C_v = 0,64\%$) характеризується тривалість тільності, котра майже повністю детермінується біологічною доміантою, що склалась в процесі еволюції.

Кращими показниками відтворення відрізняються корови української чорно-рябої молочної породи (табл.). У порівнянні з німецькими ровесницями у них менша на 18,3 дні тривалість СП $P < 0,05$), більший на 0,04 КВЗ ($P < 0,01$), та на 4 % ІП (табл. 1).

1. Відтворювальна здатність корів різного походження

Показники	Порода		Різниця $d \pm md$
	німецька чорно-ряба	місцева чорно- ряба	
	$M \pm m$	$M \pm m$	
Вік при 1-му отеленні, міс.	$30,5 \pm 0,3$	$31,02 \pm 0,2$	$-0,7 \pm 0,3$
Тривалість, дн.: СП	$149,2 \pm 6,5$	$130,9 \pm 4,6$	$+18,3 \pm 7,9$
- " - тільності	$279,4 \pm 0,10$	$278,0 \pm 0,09$	$+1,4 \pm 0,1$
- " - МОП	$429,4 \pm 6,6$	$409,2 \pm 4,6$	$+20,2 \pm 8,0$
сухостійного періоду	$72,1 \pm 1,3$	$74,0 \pm 1,2$	$-1,9 \pm 1,7$
КВЗ по МОП між 1-2 отел.	$0,88 \pm 0,01$	$0,92 \pm 0,09$	$-0,04 \pm 0,01$
Попередній ІП'	$41,3 \pm 0,5$	$41,8 \pm 0,3$	$-0,05 \pm 0,5$
Прижиттєвий ІП, %	$88,5 \pm 1,2$	$92,5 \pm 0,9$	$-4,0 \pm 1,5$

Заслуговує на увагу дослідження залежності ознак відтворювальної здатності від генотипу тварин, тобто частини голштинської спадковості. Встановлено, що з підвищенням частки голштинської крові ознаки відтворювальної здатності корів покращуються. Це виражається у скорченні тривалості сервіс-періоду і відповідно МОП, збільшенні КВЗ та індексів плодючості, зростанні живої маси теличок, одержаних від корів – первісток. Такі ж ознаки, як вік корів при 1-му отеленні та тривалість тільності не залежать від цього фактора.

Ці закономірності спостерігаються особливо чітко у вирівняних (теоретичних) рядах регресії, котрі нівелюють випадкові відхилення емпіричного ряду. Зокрема різниця між крайніми варіантами на користь чистопородних голштинів складає за тривалістю СП 41,6 дн. ($P < 0,01$), МОП – 46 дн. ($P < 0,001$), КВЗ – 0,1 ($P < 0,001$), прижиттєвого ІП – 10,8 % ($P < 0,001$). Отже використання генотипу голштинських бугаїв-плідників сприятливо вплинуло на відтворювальні функції обстежених тварин.

Кращими показниками відтворної здатності характеризуються тварини лінії Сейлінг Трайджун Рокіта. Так, величина сервіс-періоду у корів цієї лінії складає 89 днів, що нижче показників тварин інших ліній на 38-62 дні; тривалість МОП – 368 днів, відповідно – на 38 – 68 днів; КВЗ – в межах 1,0, індекс плодючості рівний 100,4 %.

Серед бугаїв-плідників вищі відтворні якості характерні для нащадків

Елевейшна 745/1460326, що проявляється в кращому їх оптимально поєднанні.

Таким чином, вивчення показників відтворної здатності надає можливість об'єктивно оцінити маточне поголів'я за даною господарською корисною ознакою і інтенсифікувати процес відтворення стада та виробництва молока.

In the paper the characteristic of reproductive qualities of cows belonging to different origin, genotypes and lines in condition "Rihalskoye" farm (Yimiltchino district of Zhitomir region) is given.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Завертяев Б.П.* Генетические методы оценки племенных качеств молочного скота. – Л.: Агропромиздат, 1986. –201 с.
2. *Формування внутріпородних типів молочної худоби.. Буркат В.П. Сфіменко М.Я., Хаврук О.Ф., Близниченко В.П.* –К.: Урожай, 1992. –220с.